

Gemeentebreed

Moet je daar ook al over nadenken?

P. Niemeijer

Iets wat elke zondag in de kerk gebeurt, maar wat in geen liturgische orde is opgenomen, zijn de afkondigingen namens de kerkenraad. Vaak vinden ze vóór de dienst plaats. Tot die over de collecten toe. Het herinnert me altijd weer aan de reactie van een buurman die ik eens hoorde na een huwelijksdienst die hij had meegemaakt. ‘Ik voelde me meteen thuis. Het is bij jullie al net als bij ons,’ zei hij. ‘Het eerste wat je hoort is: “de collecte is bestemd voor ...”’ Overigens ontdekte hij het verschil toen hij meteen bij het begin van de preek in de kring bleek opgenomen via de hem als roomse vreemde pepermint-communie.

In dit korte artikeltje een paar opmerkingen over de formulering van een paar afkondigingen. U zou kunnen denken: moet je daar nou ook al over nadenken? Kan dat ook al niet meer spontaan? Ik hoop duidelijk te maken dat het niet onzinnig is om die moeite eens op te brengen.

Overlijden

Ooit was in het inleidend woord van een kerkelijke gemeentegids te lezen dat de schrijver blij was met de verschijning van een nieuwe gids. Er waren immers veel mutaties in het verstreken jaar, want: ‘sommige leden werden opgenomen in heerlijkheid, anderen vertrokken naar elders...’

Als het niet om zo’n serieuze zaak ging, zou je het een komisch voorbeeld kunnen noemen van een spraakgebruik waarin uitdrukkingen als ‘opgenomen in heerlijkheid’ of ‘door de Here tot Zich genomen’ hun specifieke betekenis hebben verloren en synoniem zijn geworden van ‘gestorven’. Een ander veel voorkomend blijk van dit spraakgebruik vinden we als ons wordt meegedeeld dat God tot diep verdriet van de familie iemand *tot Zich* heeft genomen. De bedoeling zal niet zijn dat men blij was geweest met een andere bestemming...

Wanneer in de kerk mededeling wordt gedaan van een overlijden, wordt een kerkenraad van twee zijden gedrongen. Aan de ene kant wil hij niet volstaan met een ‘kale’ aanduiding van het overlijden: de apostel Paulus roept ons immers juist op om bij het sterven niet te zijn als zij die geen hoop hebben en om elkaar te bemoedigen met de christelijke toekomstverwachting. Aan de andere kant is het voor een kerkenraad ook niet mogelijk om van iedereen eigenlijk *standaard* te zeggen dat de Here hem of haar ‘tot Zich heeft genomen’. En om dat in het éne geval wel te zeggen en in het ándere niet: dat kan ook niet. Wie zal dat immers beoordelen?

In Den Helder hebben we ervoor gekozen om van een overlijden mededeling te doen aan de gemeente voorafgaand aan de dienst. De andere mededelingen vinden over het algemeen plaats in de dienst: vóór het gebed de zaken van voorbede en dankzegging, vóór de collecte de bestemming ervan en vóór de slotzang ten slotte de mededelingen ‘in het kader van ons gemeentelijk leven’, die immers ook in de *onderlinge samenkomst* een plaats mogen hebben. Maar de mededeling van een overlijden wordt dus vóór de dienst gedaan. De gemeente wordt gevraagd te gaan staan. De afkondiging luidt dan: Met christelijke droefheid deelt de

kerkenraad u mee dat in de afgelopen week is overleden ... Daarna zingen we een passend lied. En dan begint de dienst met votum en zegengroet.

Met christelijke droefheid: het is compact gezegd en misschien ook wel wat vaag. Maar ik denk dat ieder kerklid begrijpt dat daarmee gezinspeeld wordt op de christelijke hoop die er is voor ieder die gelooft. Het te zingen lied geeft daar ook stem aan. Zonder dat je als kerkenraad oordelen uitspreekt of juist niet uitspreekt, die je niet toekomen. Dat niet iedereen het meteen oppikt, is duidelijk. Zo krijgen wij gastpredikanten die de hun voorgelegde tekst kennelijk niet christelijk genoeg vinden en daarom de kerkenraad met christelijke droefheid laten medelen dat God tot Zich heeft genomen...

Intro

Nog zo'n punt waar je probeert zorgvuldig te formuleren en dat niet altijd overkomt, is de introductie van de dienst.

In veel kerken hoor ik de kerkenraad de *broeders en zusters* welkom heten in de dienst. Ik begrijp dat je als voorganger niet 'pardoes' wilt beginnen aan een dienst. Het is in het burgerlijk verkeer normaal dat je elkaar begroet. Toch kan ik er maar niet aan wennen dat de gemeente door de kerkenraad *welkom* wordt geheten. Alsof de gemeente niet in haar eigen gebouw samenkomt! Alsof de dienst iets is van de kerkenraad of – nog erger – de voorganger! Het is toch de *gemeente* die haar God ontmoet! Niet de kerkenraad, maar de gemeente is toch de menselijke actor in het geheel van de liturgie? Als een gemeente een voorganger van elders uitnodigt om voor te gaan in de dienst, is het toch de omgekeerde wereld als die voorganger van elders de gemeente nota bene in haar eigen huis welkom heet? Maar ook bij een eigen predikant: je hoeft een gemeente toch niet welkom te heten bij zichzelf? Welkom heten kun je wel de *gasten*. Die komen immers van buitenaf in een dienst van die concrete gemeente.

Is de gemeente dan niet welkom? Ja, dat is ze zeker. Maar ze komt om haar God te ontmoeten en te dienen. Dan is het passend om te bedenken dat de zegengroet aan het begin van de dienst haar aangeeft dat ze welkom is bij God. Hij groet hen, waar zij in het besef van hun afhankelijkheid en in de naam van de Here Jezus naderen tot Hem in zijn hemelse Sion. De genade en vrede die ze van Hem krijgen toegezegd, laten haar zien hoe verrassend welkom ze is bij de *HERE*.

In Den Helder kozen we daarom voor de intro: Goedemorgen/middag, broeders en zusters. Gasten en luisteraars heten we hartelijk welkom in deze dienst van de Gereformeerde Kerk in Den Helder. Voorganger in deze dienst is ds. N. De preek gaat over... We hopen op een goede en gezegende dienst!

Ook die mededeling met de naam van de voorganger is van belang. Het lijkt wat koddig en overbodig. Maar zij die langs welke weg ook thuis (mee)luisteren, zien niet wie er op de kansel staat. 'Voorganger vanmiddag ben ik, zoals u ziet' (het komt inderdaad voor...!) is een mededeling die geen rekening houdt met luisteraars via kerktelefoon en internet.

Klimaat

Het zijn maar een paar kleinigheden. Maar ze ademen wel een bepaald klimaat. Van aandacht voor hen die meeluisteren via internet. Van het liturgisch besef dat de gemeente haar God ontmoet. En van het oppassen voor 'verbondsautomatisme'. Als zodanig ter overweging aangeboden!